

121254 - آیا دعایی برای هنگام زلزله در شرع آمده است؟

سوال

گفتن چه دعایی هنگام زلزله واجب است؟

پاسخ مفصل

الحمد لله.

زلزله‌ها از جمله آیات بزرگ خداوند در این جهان است که برای یادآوری بندگان یا ترساندن آنان یا برای مجازات گرفتار آن می‌شوند و شایسته است که انسان به هنگام وقوع این نشانه‌ها ضعف و ناتوانی و نیازمندی خود به الله تعالی را یادآور شود و به درگاه او تضرع و اظهار خاکساری کند تا آنکه الله این بلای بزرگ را از عموم مردم بردارد.

الله عزوجل می‌فرماید:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُم بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ * فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ * فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمُ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ [سوره انعام: ۴۲ - ۴۴]

(و به یقین ما به سوی امت‌هایی که پیش از تو بودند [پیامبرانی] فرستادیم و آنان را به تنگی معیشت و بیماری دچار ساختیم تا به زاری و خاکساری درآیند * پس چرا هنگامی که عذاب ما به آنان رسید تضرع نکردند ولی [حقیقت این است که] دل‌هایشان سخت شده و شیطان آنچه را انجام می‌دادند برایشان آراسته است).

برای همین فقها رحمهم الله استغفار و دعا و تضرع و صدقه بسیار به هنگام وقوع زلزله‌ها را مستحب دانسته‌اند و همین در هنگام کسوف و خسوف نیز مستحب است.

علامه زکریا انصاری - رحمه الله - می‌گوید:

«مستحب است که هرکس به هنگام زلزله‌ها و دیگر وقایع مانند صاعقه و طوفان با دعا به درگاه خداوند تضرع نماید و در

خانه به تنهایی نماز بخواند تا از جمله غافلان نباشد زیرا پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به هنگام وزیدن باد می فرمود: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا فِيهَا وَخَيْرَ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ** (خداوندا من از تو خیر آن و خیری که در آن هست و خیری که برایش فرستاده شده را می خواهم و از شر آن و شری که در آن هست و شری که برایش فرستاده شده به تو پناه می برم) به روایت مسلم.

(أسنى المطالب شرح روض الطالب: ۸ / ۲۸۸)، و نگا: «تحفة المحتاج» (۳ / ۶۵).

پرسش شماره (2593) را نیز ببینید.

اما در سنت نبوی - چنانکه می دانیم - دلیلی برای مستحب بودن ذکر یا دعای خاصی به هنگام رخ دادن زلزله نیست بلکه هر دعایی که خداوند برایش میسر سازد از طلب رحمت و یاری از الله عزوجل به زبان بیاورد تا آنکه این بلا از مردم برطرف شود. شیخ ابن باز - رحمه الله - می گوید:

«آنچه هنگام زلزله ها و دیگر نشانه ها و کسوف و طوفان ها و سیل واجب است، مبادرت به توبه به درگاه الله سبحانه و تضرع و درخواست عافیت از او و ذکر و استغفار بسیار است چنانکه پیامبر - صلی الله علیه وسلم - هنگام کسوف فرمودند: «اگر آن را دیدید به ذکر الله و دعا و استغفار از او پناه ببرید» (متفق علیه) و همچنین مهربانی در حق فقرا و مستمندان و صدقه به آنان مستحب است، زیرا پیامبر - صلی الله علیه وسلم - می فرماید: «رحم کنید تا مورد رحمت قرار گیرید» (به روایت احمد) و «رحم کنندگان را رحمان مورد رحمت قرار می دهد، به آنکه در زمین است رحمت آورید تا آنکه در آسمان است به شما رحم آورد» (به روایت ترمذی) و می فرماید: «آنکه رحمت نکند مورد رحمت قرار نگیرد» (به روایت بخاری)، و از عمر بن عبدالعزیز روایت شده که ایشان به هنگام زلزله به والیانش نامه می نوشت و آنان را امر می کرد که صدقه دهند.

از جمله اسباب عافیت و سلامت از هر بدی، مبادرت والیان امور و مسئولان برای جلوگیری از فعالیت نابخردان و الزام آنان به حق و حاکم ساختن شرع خداوند بر آنان و امر به معروف و نهی از منکر است، چنانکه الله عزوجل می فرماید:

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ [سوره توبه: ۷۸]

(و مردان و زنان مؤمن دوستان یکدیگرند که به کارهای پسندیده امر می کنند و از کارهای ناپسند باز می دارند و نماز را برپا می دارند و زکات می دهند و از الله و پیامبرش فرمان می برند؛ آنانند که الله به زودی مشمول رحمتشان قرار خواهد داد که الله توانا و حکیم است)،

و می فرماید:

وَلْيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ * الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ [سورة حج: ٤٠ - ٤١]

(و بی شک الله به کسی که [دین] او را یاری می کند یاری می دهد همانا الله سخت نیرومند و شکست ناپذیر است * همان کسانی که چون در زمین به آنان توانایی دهیم نماز برپا می دارند و زکات می دهند و به کارهای پسندیده امر می کنند و از کارهای ناپسند باز می دارند و فرجام همه کارها از آن الله است).

و همچنین می فرماید:

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا * وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ [سورة طلاق: ٢ - ٣]

(و هرکس تقوای الله را پیشه سازد برایش راه برون رفتی قرار می دهد * و او را از جایی که در شمار نمی آورده روزی می رساند و آنکه بر الله توکل کند او برایش بس است).

و آیات در این معنا بسیار است» (مجموع فتاوی ابن باز: / ١٥٠ - ١٥٢).

والله اعلم.